

LR Vyriausybės kanclerei Giedrei Balčytytei
LR Vyriausybės kanceliarijai
LR Teisingumo ministrei Evelinai Dobrovolskai
LR Teisingumo viceministrei Jurgai Greičienei
LR Teisingumo ministerijai

2022 m. balandžio 22 d., Vilnius
Raštas siunčiamas tik el. formatu

DĖL VYRIAUSYBĖS IŠVADOS PROJEKTO DĖL RINKIMŲ KODEKSO PATVIRTINIMO, ĮSIGALIOJIMO IR ĮGYVENDINIMO KONSTITUCINIO ĮSTATYMO PROJEKTO

Interneto žiniasklaidos asociacija susipažino su Teisingumo ministerijos parengtu ir pateiktu derinti visuomenei Vyriausybės išvados projektu dėl Seimo registruoto Rinkimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo Konstitucinio įstatymo projekto.

Dėkojame Teisingumo ministerijos atstovams, kurie rengdami Vyriausybės išvados projektą, įvertino asociacijos teiktus pasiūlymus ir į daugelį jų atsižvelgė teikdami Vyriausybės rekomendacijas Seimui priimant minėtą teisės aktą pakoreguoti pagal teiktus siūlymus.

Įvertinę visuomenei pateiktą derinti Vyriausybės išvados projektą, teikiame dar vieną siūlymą, kuris yra be galo svarbus interneto žiniasklaidos bendruomenei ir į kurį nebuvo pilnai atsižvelgta vertinant asociacijos pasiūlymus. Pagal mūsų teiktą siūlymą, Vyriausybės išvadoje siūloma tikslinti tik 100 straipsnį dėl diskusijų laidų, nors tokie patikslinimai būtini ir 95 straipsnio 1 dalyje. Todėl kreipiamės prašydami patikslinti 95 straipsnio 1 dalį pagal žemiau lentelėje pridedamas formuluotes.

Didžiausia problema yra tai, jei liktų dabartinės minėto straipsnio formuluotės galutiniame konstitucinio įstatymo projekte, **jo įgyvendinamas būtų praktiškai neįmanomas dėl nerealistinių reikalavimų, prieštaraujančių net konstituciniams protingumo principams.** Jei vis tik būtų bandoma jį įgyvendinti – redakcijos būtų užverstos skundais rinkiminiu ir po rinkiminiu laikotarpiu, kodėl nesudarė galimybės dalyvauti ir **pasisakyti visose diskusijų laidose (ne tik organizuojamose Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) užsakymu)** absoliučiai visiems kandidatams, kurių, beje, gali būti ir keliasdešimt vienu metu, priklausomai nuo rinkimų (savivaldybių, Seimo). Redakcijos, norėdamos įgyvendinti šiuos reikalavimus, būtų priverstos rinkti kandidatus, nes neturėtų galimybės sukviesti visų, o nepakvietusios visų, jos sulauktų skundų.

Neabejotinai tai trikdytų redakcijų darbą, išbalansuotų kokybišką ir įdomų žurnalistinį turinį, nes redakcijos ir žurnalistai rinkiminiu laikotarpiu nebeturėtų galimybės rinkti pašnekovų, laidos dalyvių ar nuomonių autorių pagal jų pasisakymo aktualumą kasdienėms diskusijų laidoms ir komentarų rubrikoms autorių komentarų.

Jei dabartinė įstatymo formuluotė nebus pakeista, tai palies įprastas kasdienes diskusijų, debatų laidas ir nuomonių rubrikas, kur publikuojami ekspertų, politikų, žinomų žmonių autoriniai komentarai aktualiomis temomis. **Rinkiminiu laikotarpiu redakcijos bus priverstos arba išvis atsisakyti tokių**

laidų ir rubrikų, kas nuskurdintų turinio kokybę ir ribotų žodžio laisvę, arba turėtų kviešti rinkimų laikotarpiu absoliučiai visus kandidatus į visas laidas, t. y. ne tik į specialiąsias rinkimų laidas (kuriamas VRK užsakymu), bet ir publikuoti bet kurio kandidato atsiųstus autorinius komentarus specialiose komentarų rubrikose, neturėdamos galimybės pasirinkti pagal kokybę, aktualumą.

Įprastai politikų komentarai specialioms rubrikoms atrenkami pagal aktualumo kriterijų, kuris yra svarbiausias. Kai atsiųstų straipsnių padaugėja ir jie visi negali būti paskelbti, straipsniai atrenkami pagal kelis kriterijus: pagal aktualumo visuomenei aspektą, pagal iškeltų problemų mastą, pagal teksto kokybę, pagal autoriaus partinę priklausomybę (kad būtų kuo daugiau įvairesnių partijų atstovų publikuoti).

Pavyzdžiui, jei naujienų portalas savivaldybių ar Seimo rinkiminiu laikotarpiu norėtų organizuoti diskusijų laidą apie energetiką Lietuvoje, kai įprastomis sąlygomis kviečiami 2-3 pašnekovai, išlikus minėtai įstatymo formuluotei, turėtų sukviesti visų politinių partijų, rinkimų komitetų kandidatus ir nepriklausomus kandidatus, kurių per visą Lietuvą gali susidaryti keliolika ir keliasdešimt. Tai reiškia, jei diskusijoje dalyvautų Premjerė ar teisingumo ministrė, jos turėtų diskutuoti su keliolika ar net keliasdešimt kandidatų. Tokia diskusijų laida taptų nekokybiška, nes toks kiekis pašnekovų pasisakydamas lygiomis dalimis neturėtų laiko net pozicijų pilnai išsakyti dėl ribotos diskusijos laidos trukmės, pavyzdžiui, 30 minučių.

Jei tokios diskusijų laidos būtų organizuojamos, pagal minėtus reikalavimus, labai nukentėtų portalų skaitomumas ir lankomumas. Taip būtų ribojama ir žodžio laisvė laisvai rinktis pašnekovus ir komentarų autorius. Priešingu atveju, redakcijos būtų priverstos atsisakyti rinkiminiu laikotarpiu minėtų laidų ir komentarų rubrikų, o tai žiniasklaida turėtų daryti priverstinai, norėdama įgyvendinti įstatymo formuluotę ir nesulaukti skundų. Vadinasi, portalai priverstinai turėtų atsisakyti savo sukurtų projektų, į kurių kūrimą, rinkodarą ir žinomumą didinimą investuota labai daug.

Be to, galimybių įgyvendinti tokius reikalavimus nėra ir fizinių galimybių – redakcijų studijos negalėtų sutalpinti vienu metu keliasdešimt kandidatų. Naujienų portalų galimybės yra ribotos. Todėl **kandidatų teisės visuomenės informavimo priemonių atžvilgiu negali būti suabsoliutinamos, pažeidžiant konstitucinį protingumo principą.**

Pažymėtina, kad Rinkimų kodekso 100 straipsnis daro esminį skirtumą tarp specialios rinkimų agitacijos laidos ir diskusijų laidos. Netgi Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija negali organizuoti laidos, kurioje dalyvautų visos partijos ir rinkimų komitetai. Jie taip pat neturi tokių fizinių galimybių. Diskusijų laidos organizuojamos visuomenės informavimo priemonių iniciatyva ir svarbiausias tikslas yra diskusijos aktualumas ir nauda visuomenei. **Būtent todėl diskusijų laidos negali būti prilyginamos specialioms rinkimų agitacijos laidoms ir negali būti keliami reikalavimai, kurių praktikoje neįmanoma įvykdyti – tokios diskusijų laidos paprasčiausiai nerengiamos.**

Eil. Nr.	Siūloma keisti			Pasiūlymo turinys
	str.	str. d.	p.	
	95	1		<p>Pasiūlymas:</p> <p>1. Pakeisti 95 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:</p> <p>„1. Vyriausiajai rinkimų komisijai paskelbus kandidatus ir kandidatų sąrašus, kandidatai turi lygias teises pasisakyti rinkėjų ir kitokuose susirinkimuose, pasitarimuose, posėdžiuose, visuomenės informavimo priemonėse, specialiose rinkimų agitacijos laidose ir skelbti savo ar juos</p>

				<p>iškėlusios partijos arba rinkimų komiteto rinkimų programą. Kandidato teisė pasisakyti nėra pažeidžiama, jeigu dėl didelio kandidatų skaičiaus ne visi kandidatai gali dalyvauti visuomenės informavimo priemonės iniciatyva organizuojamoje diskusijų laidoje arba jeigu kandidato parengtas komentaras pripažįstamas netinkamu skelbti visuomenės informavimo priemonėje.</p>
--	--	--	--	---

Interneto žiniasklaidos asociacijos pirmininkė

Lina Bušinskaitė